

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2550, หน้า 9) ได้กำหนดไว้ดังนี้ ความสำคัญต่อการศึกษาไทย โดยกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ การสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษา โดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพของเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน ย่อมได้รับความคุ้มครองเท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้วางแนวทางการจัดการศึกษา ดังนี้ มาตรา 22, มาตรา 23, มาตรา 24, มาตรา 27 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้มีสาระสำคัญ คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก ซึ่งได้รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย และในด้านระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในเรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน 3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา 4) ความรู้ทักษะด้านคณิตศาสตร์และภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาให้มีการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ ซึ่งการศึกษาในเรื่องของความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง การปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทยและการประกอบอาชีพสาระของ

หลักสูตรเป็นทั้งวิชาการและวิชาชีพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2, 2545, หน้า 19 - 24)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (2545) หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 ข้อ 2 ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน สิ่งแวดล้อมจึงมีบทบาทและความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งกำเนิดปัจจัยสี่ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคและที่อยู่อาศัย แต่ที่ผ่านมาปรากฏว่ามนุษย์ได้กระทำต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ นานา เพื่อสนองความต้องการของตนเอง อีกทั้งด้วยความที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์และด้วยความตั้งใจ โดยไม่คำนึงถึงว่าองค์ประกอบทุกชนิดของธรรมชาติที่เป็นสิ่งแวดล้อมของมนุษย์นั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันอย่างผสมผสานด้วยระบบต่อระบบ ประกอบกับมนุษย์มิได้ตระหนักว่าสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของโลก ต่างส่งผลกระทบกันอย่างต่อเนื่อง การกระทำดังกล่าวนั้นเท่ากับว่ามนุษย์ได้สร้างเงื่อนไขในการทำลายตนเองด้วยผลแห่งการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มนุษย์ประสบปัญหาและได้รับอันตรายผลกระทบจากความเสื่อมโทรมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาอุทกภัย ปัญหาความแห้งแล้งที่เป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เป็นลูกโซ่ที่เกี่ยวข้องกันและกัน และมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ หากไม่มีการศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขที่ถูกต้อง มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและปลอดภัยต่อไปได้ ประกอบกับในปัจจุบันนี้มีการสร้าง และการพัฒนาทางด้านวัตถุมากขึ้น จึงทำให้มีการใช้และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เมื่อเกิดปัญหขึ้นมนุษย์จึงได้มีการพยายามที่จะแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมมาตลอด ด้วยการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการแก้ปัญหา การกำหนดมาตรการทางสังคมขึ้นมาไว้เพื่อใช้ป้องกันและแก้ไข ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แต่ปัญหาสิ่งแวดล้อมยังคงเพิ่มความรุนแรงขึ้นสิ่งหนึ่งที่นักการศึกษาพยายามหาทางออกคือการปลูกฝังทัศนคติ และการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชนอันจะเป็นกำลังสำคัญของชาติที่ยั่งยืนต่อไป ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2545, หน้า 10 - 11) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการไว้ว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากลตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง มีความรู้ลึกผูกพันกับท้องถิ่น ตลอดจนมี

ความเข้าใจหันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากภายนอก ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนได้พัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะกระทำได้โดยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น หรือผู้รู้ในท้องถิ่นร่วมกันกำหนดหลักสูตร ร่วมกันทำงานถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สถานศึกษาและผู้เรียนในท้องถิ่นนั้น

นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้ท้องถิ่น คือโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถสร้างหลักสูตรรายวิชาต่างๆ ตามโครงสร้างรายวิชาได้เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเกื้อต่อชีวิตจริง สภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น และส่งเสริมความถนัด ความสามารถความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งความเป็นเลิศทางวิชาการและงานอาชีพ ซึ่งเป้าหมายของการศึกษาในระดับประถมศึกษาได้มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนนั้นมีคุณลักษณะ 3 ประการหลัก คือ ด้านพัฒนาตนเอง(ชีวิต) ด้านพัฒนาอาชีพ(เศรษฐกิจ) และด้านพัฒนาสังคม ในด้านการพัฒนาอาชีพนั้น ต้องการให้ผู้เรียนได้มีความรู้และมีทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงาน ทำงานเป็น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 118)

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นหนึ่งในประสบการณ์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเตรียมคนในการดำรงชีวิตและพัฒนาคนเข้าสู่โลกแห่งงานอาชีพ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมเพื่อให้เป็นคนดี เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ และเทคโนโลยี มีทักษะในการทำงาน การประกอบอาชีพ การแสวงหาความรู้ ทักษะการจัดการสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ มาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมคุ้มค่า และมีคุณธรรม สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ๆ โดยสามารถทำงานเป็นกลุ่ม มีนิสัยรักการทำงาน เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องาน ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมพื้นฐาน คือ เห็นความสำคัญของอาชีพสุจริต ตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม โดยมีความรับผิดชอบ รักการทำงาน ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน อันจะนำไปสู่การสามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งพาตนเองได้ ตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ได้เห็นความสำคัญในการฟื้นฟูและสร้างสรรค์ให้มีการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน เนื่องจากในชุมชนท้องถิ่นมีสมุนไพรเป็นจำนวนมากที่น่าจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แต่นักเรียนไม่เคยรู้จักว่าพืชผักชนิดใด คือสมุนไพรและไม่เห็นคุณค่า คือ ไม่ทราบว่าการที่จะนำสมุนไพรไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง ประกอบกับโรงเรียนยังไม่มีจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรเรื่องเกี่ยวกับสมุนไพร ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนผ่านระบบการศึกษาในทุกระดับ และในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นเยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติก็สามารถศึกษาได้ ซึ่งในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 1 : การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 : เข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในการทำงาน

เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ มาตรฐาน ง 1.2 : มีทักษะ กระบวนการทำงาน การจัดการ การทำงานเป็นกลุ่ม การแสวงหาความรู้สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดี

ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษา สัมภาษณ์ และสัมภาษณ์ จากผู้รู้ ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียนในหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 ตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นเขตบริการของโรงเรียนและมีนักเรียนเข้ามาเรียนที่โรงเรียน เกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรัก มีความภูมิใจในท้องถิ่นของตน โดยสามารถนำไปใช้ในวิถีประจำวัน นำไปประกอบอาชีพได้ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ และจากการสอบถามครูและบุคลากรทุกท่านในโรงเรียน และจากการสัมภาษณ์ จากผู้รู้ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียน ร้อยละ 95 ซึ่งมีความคิดเห็นตรงกัน ว่าสมควรมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องยาสระผสมสมุนไพร เพราะสมุนไพรที่นำมาเป็นส่วนผสมของยาสระผสม ได้แก่ มะกูด ว่านหางจระเข้ และอัญชัน เป็นสมุนไพรที่มีในท้องถิ่น หาง่าย นักเรียนส่วนใหญ่จะรู้จักกันดี เพราะส่วนใหญ่จะปลูกไว้ใช้ประโยชน์ในด้านอื่นอยู่แล้ว และสมุนไพรดังกล่าวสามารถนำเป็นส่วนผสมของยาสระผสมได้ดี ซึ่งจะเป็นการประหยัด และรู้จักนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด และขณะเดียวกันผู้เรียนจะรู้จักการนำทรัพยากรสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้านอาชีพให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า จึงจะทำให้ผู้เรียนมีทักษะด้านอาชีพ เกิดความผูกพันพร้อมทั้งเห็นคุณค่า และวางแผนทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนซึ่งในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของชุมชนได้มีความเป็นอยู่อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในระดับหนึ่งจากการเป็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้เรียนมีความรัก มีความภูมิใจในท้องถิ่น ห่วงแหน ร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รู้จักนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และความต้องการของชุมชน ผู้วิจัยจึงได้ทำการพัฒนาหลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย ประกอบด้วยความมุ่งหมายทั่วไป คือ การพัฒนาหลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี และมีความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

1. นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ที่เกิดจากการเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันและนักเรียนมีนิสัยที่ดีในการทำงาน รักการทำงาน อันเป็นการปูพื้นฐานการทำงานในอนาคตให้แก่นักเรียน

2. ชุมชนได้นำได้หลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีคุณภาพไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ

3. เป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจ ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในรายวิชาอื่นๆ เพื่อให้ความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 กลุ่มจตุรมิตรทำจัน ทั้งหมด 7 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 100 คน

1.2 ตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวัดชีปะขาว จำนวน 20 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling or judgement sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 เจตคติต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร

2.2.3 ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม

3. ระยะเวลาในการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ใช้ระยะเวลาในการสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จำนวน 12 ชั่วโมง

4. เนื้อหา หลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดชีปะขาว ซึ่งประกอบด้วย

- 4.1 ความหมายและคุณสมบัติของสมุนไพร
- 4.2 สมุนไพรที่นำเป็นส่วนผสมของยาสระผสมสมุนไพร
- 4.3 ความรู้เกี่ยวกับสูตรการทำยาสระผสมสมุนไพร
- 4.4 การใช้และการเก็บรักษาเครื่องมือเครื่องใช้
- 4.5 การทำยาสระผสมสมุนไพรและการบรรจุผลิตภัณฑ์
- 4.6 กระบวนการพัฒนาด้านการตลาด

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำเอกสารหลักสูตร และสื่อการจัดการเรียนรู้ ที่ได้จัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยมีชุมชนเข้ามีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา การเพิ่มเติม การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ โดยการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าที่สุด โดยมีการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรัก ห่วงแหน ความผูกพันในท้องถิ่นของตนเอง พร้อมทั้งให้ผู้เรียนได้เรียนจากการได้ปฏิบัติจริงและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในการประกอบอาชีพ และในการดำรงชีวิต ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร หมายถึง มวลประสบการณ์ สาระการเรียนรู้และ กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้มีสาระสอดคล้อง กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 บรรจุอยู่ในหลักสูตร ชั้นปีที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งประกอบไปด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง การจัดเวลาเรียน สาระมาตรฐานการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล

ยาสระผสมสมุนไพร หมายถึง ยาสระผสมที่นักเรียนได้ผลิตขึ้นมา โดยมีส่วนผสมของ มะกรูด ดอกอัญชัน และว่านหางจระเข้ ใช้ทำความสะอาดเส้นผม ซึ่งมีคุณสมบัติรักษาเส้นผมและ รักษาหนังศีรษะ และเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียน โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทดสอบของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยหลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยแยกภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ที่วัดด้วยแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือกซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

เจตคติต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาทางอารมณ์ในลักษณะทางบวกหรือทางลบต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งสามารถวัดได้จากการตอบแบบวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานของนักเรียน โดยพิจารณาจากกิจกรรมระหว่างเรียน และหลังการเรียนรู้หลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร ซึ่งสามารถนำเสนอผลงานของตนเองและกลุ่มได้

ผลงานนักเรียน หมายถึง ยาสระผสมสมุนไพรที่เกิดขึ้นหลังการเรียนรู้จากหลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพรของนักเรียน

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวัดชีปะขาว อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักการศึกษา และผู้ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดชีปะขาว อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้ อิลดา ทาบา (Taba, 1962, p.12) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้ 1) สำรวจที่ปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม 2) กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา 3) การคัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาจัดการเรียนการสอน 4) การจัดลำดับเนื้อหาสาระ 5) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) จัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ 7) การสำรวจปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่างๆ ของสังคม ส่วน เซเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, pp.4 - 5) ได้เสนอแนวคิดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้ คือ 1) ศึกษาตัวแปรต่างๆ จากภายนอก ได้แก่ ภูมิหลังของนักเรียน สังคมแห่งการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติ ทรัพยากรและความสะดวกสบาย ในการพัฒนาหลักสูตร และคำแนะนำจากภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) กำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ 3) นำหลักสูตรไปใช้ 4) การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ ชำรง บัวศรี (2542, หน้า 129) ได้เสนอแนะขั้นตอนไว้ว่า 1) กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร 3) การกำหนดจุดประสงค์รายวิชา 4) การเลือกเนื้อหาวิชา 5) การจัดทำวัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน 6) การกำหนด

ประสบการณ์เรียนรู้ 7) การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน 8) การกำหนด การประเมินผล การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ สวัสดิ์ อุทราพันธ์ (2532, หน้า 314 - 316) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 1) จัดตั้งคณะทำงาน 2) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 3) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 4) การคัดเลือก และจัดเนื้อหาสาระ 5) ดำเนินการใช้หลักสูตร 6) ประเมินผลการใช้หลักสูตร 7) การปรับปรุงแก้ไข และมีความหมายใกล้เคียงกับขั้นตอนการพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรของกรมวิชาการ (2539, หน้า 15 - 19) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ 1) การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) การวิเคราะห์ ข้อมูล 3) กำหนดความเหมาะสมกับนักเรียน 4) กำหนดความเหมาะสมกับระดับของชั้นเรียน 5) กำหนดความคิดรวบยอด 6) การร่างรายวิชา 7) วิเคราะห์ร่างรายวิชา 8) วิเคราะห์ความเป็นไปได้ใน กระบวนการเรียนการสอน 9) จัดสร้างปัจจัยเกื้อหนุนการสอน 10) การนำไปทดลองใช้

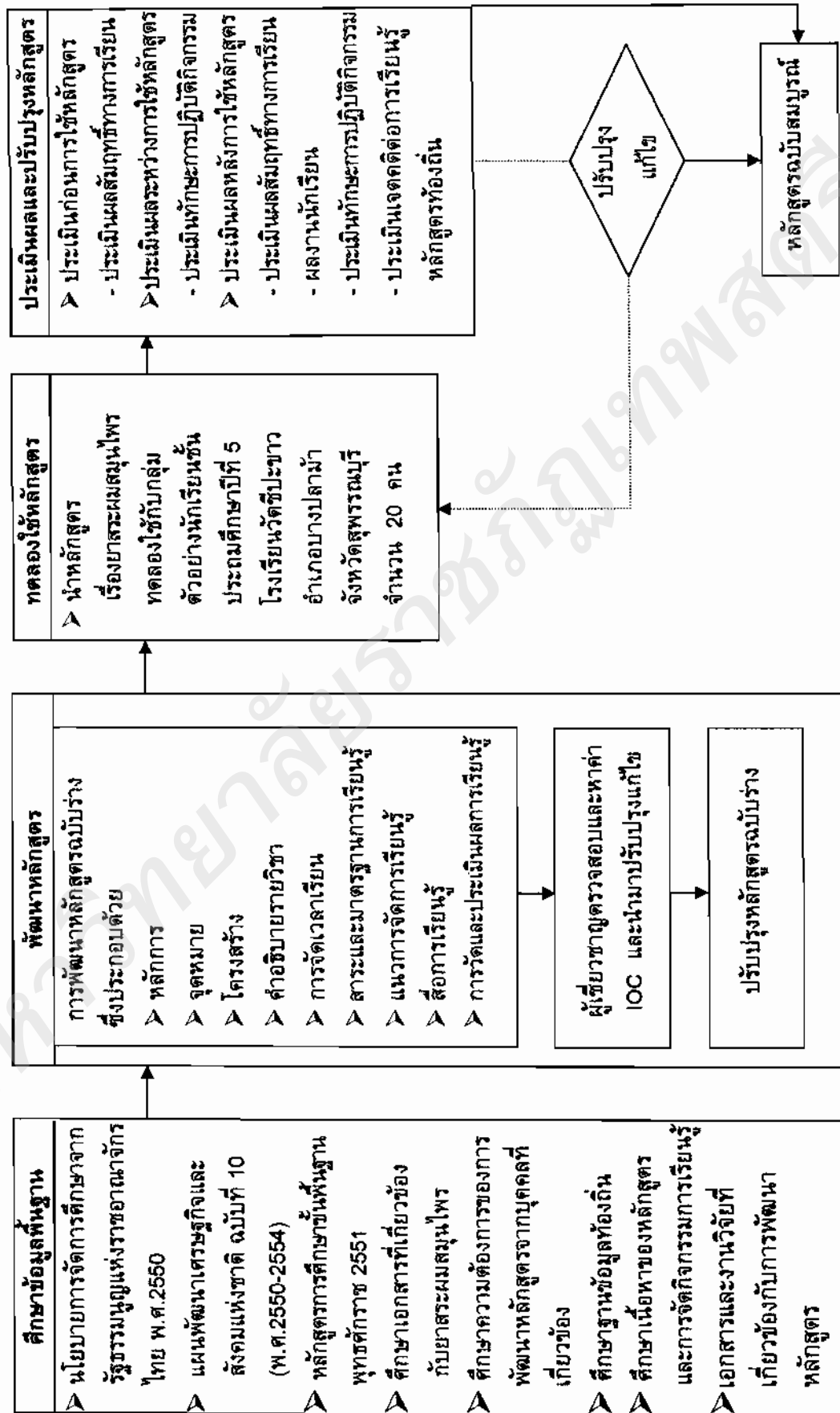
จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้ว ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรยังมี ผู้เสนอ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยได้ระบุขั้นตอนต่างๆ ที่สอดคล้องกับ ข้อสรุปของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น งานวิจัยของ ชีวรัตน์ สาลีประเสริฐ (2545, หน้า 19) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้ 1) การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนา หลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร งานวิจัย ของ สิทธิเดช สาลีแก้ว (2545, หน้า 13) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตร เรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้ 1) การศึกษาพื้น ฐานข้อมูล 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและการใช้ หลักสูตร งานวิจัยของ เฉษฐา ตันแหวน (2549, หน้า 9) ได้พัฒนาหลักสูตรลดรายจ่ายใน บัณฑิตวิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้ คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) จัดทำหลักสูตรฉบับร่าง 3) ตรวจสอบหลักสูตรฉบับร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญ 4) ดำเนินการใช้หลักสูตร 5) ศึกษาผลการใช้หลักสูตร ส่วนงานวิจัยของ จตุพร จันทรเรือง (2549, หน้า 10 - 11) ได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องเพลงบอกเพลงพื้นบ้าน ภาคใต้ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขี้นาก อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา การวิจัยของ จริยา ศรีเพชร (2550, หน้า 13) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องคลอง มหาสวัสดิ์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม งานวิจัยของ ปิยวรา คล้ายหนองสรวง (2550, หน้า 9 - 10) ได้ทำการพัฒนา หลักสูตร เรื่องชุมชนเสลภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีอรุณวิทย์เสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ระบุขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรคล้ายๆ กัน ดังนี้ 1) การศึกษา ข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) ประเมินผลและปรับปรุง หลักสูตร งานวิจัยของ กมลลักษณ์ ปิยะนันท์ (2551, หน้า 3 - 5) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดราชบุรย์ สโมสร์ ตำบลนาป่า อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้ระบุขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ 1)

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร 4) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และ 5) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และงานวิจัยของ สมปอง พรหมเอก (2551, หน้า 5) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องผลิตภัณฑ์จากใบยางพารา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชำนาญสามัคคีวิทยา จังหวัดระยอง ได้ระบุขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ 4) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และ 5) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดของนักการศึกษา และผู้ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวมาสังเคราะห์ ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร เรื่องยาสระผสมสมุนไพร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
- 2 การพัฒนาหลักสูตรโดยการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ประเมินหลักสูตรฉบับร่าง
- 3 การทดลองใช้หลักสูตร
- 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องยาสระผสมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ที่เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น หลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร